

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Festmények reprodukcióinak aukciós katalógusban való engedély nélküli közlése; az okozott vagyoni hátrány

Ügyszám: SZJSZT 36/2000

A rendőrség által feltett kérdések:

1. Az Őszi Képaució 1999., Téli Képaució 1999. és a Tavaszi Képaució 2000. katalógusokban történt Kassák Lajos képek közlése a szerzői jogi törvényben megfogalmazott szabad felhasználás körébe sorolható-e? Amennyiben nem, miért?
2. Ha a B. Galériája azzal, hogy a szerzői jogi örökös engedélye nélkül közölte Kassák Lajos Kompozíció (Őszi Képaució katalógus, 99. oldal), Kompozíció (Téli Képaució katalógus, első külső borító valamint 67. oldal) és a Népi motívumok (Tavaszi képaució katalógus, 71. oldal) című képeit, a szerzői jogról szóló törvény mely szakaszát sértette meg?
3. A jogsértés személyhez fűződő jogokat, vagyoni jogokat vagy mindkettőt sért-e?
4. Amennyiben a cselekmény személyhez fűződő jogokat, vagyoni jogokat vagy mindkettőt sért, úgy ezzel összefüggésben a szerzői jogi örökös által bejelentett 50.000 Ft összegű vagyoni hátrány megalapozottnak tekinthető-e?
5. A szakértő egyéb észrevételei.
6. Állapítsa meg, hogy K. mint Kassák Lajos alkotói hagyatékának jogutódja vagy a Hungart Egyesület rendelkezik-e Kassák Lajos műveinek reprodukciós jogaival.
7. Amennyiben a Hungart Egyesület rendelkezik Kassák Lajos műveinek reprodukciós jogaival, úgy a Kassák Lajos képek reprodukcióit kiadó B. Galériának kellett volna-e engedélyt kérnie ehhez (szerződés, megállapodás), és ha igen, milyen formában?

Az eljáró tanács válasza:

A K. – ismeretlen tettes ellen – tett feljelentése nyomán keletkezett és a Testület rendelkezésére bocsátott büntetőiratok, nyomozati iratok és a katalógus tanulmányozását követően az eljáró tanács a feltett kérdésekre sorrendben az alábbiakban ad választ:

Ad 1. A szerzői jogról szóló 1999.évi LXXVI. törvény (az Szjt.) [9. §-ának (1) és (4) bekezdése, valamint 16. §-ának (1) bekezdése és 31. §-ának (1) bekezdése] értelmében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőt, halálát követően pedig jogutódját, illeti meg a kizárólagos jog, hogy a művet felhasználja és erre másnak engedélyt adjon.

A mű felhasználásának minősül többek között a mű *többszörözése*, [18. § (1) és (2) bek.], (többszörözés a nyomtatással megvalósuló mechanikai, a filmes és a mágneses rögzítés és másolatkészítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön és a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában történő előállítás), a *műpéldányok terjesztése* [23. § (1) bekezdés], azaz *tulajdonjogának átruházása*, és a mű nyilvános *kiállítása* [69. §].

A szabad felhasználás csak kivételesen, a törvényben meghatározott esetekben megengedett. A törvény [33. §-ának (2) és (3) bekezdése] szerint a szabad felhasználás szabályait nem lehet kiterjesztően értelmezni, az sohasem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsíthatja a szerző jogos érdekeit, meg kell, hogy feleljen a tisztesség követelményeinek és nem irányulhat a szabad felhasználás rendeltetéseire össze nem férő célra. A képzőművészeti alkotások tekintetében a szabad felhasználás körébe tartozik a mű sajátkezű, magáncélú másolása [35. § (1) bek.], másolás belső intézményi célból, magáncélból saját mű archiválása [35. § (4) bek.], nyilvánosan kiállított műről készült látkép, napilapban, folyóiratban és tv műsorszolgáltató időszerű műsoraiban történő bemutatása [37. § (2) bek.] és a televíziós műsorszolgáltatásban díszletként való felhasználása [36. § (2) bek.].

Tekintettel arra, hogy az aukciós katalógusban való felhasználás nem tartozik a fentiekben ismertetett esetek körébe, az nem szabad felhasználás.

Ad 2. Az Sztj 18. §-ának (1) bekezdése rendelkezik a többszörözés jogáról. Ennek értelmében a szerző kizárólagos joga a mű többszörözése, illetve annak más számára való engedélyezése. A többszörözés fogalmába tartozik a törvény ugyanezen szakasza szerint a mű anyagi hordozón való rögzítése és erről egy vagy több másolat készítése. A válasz tehát az, hogy az Sztj. 18. §-ának (1) bekezdését sértették meg.

Ad 3. A szerzői jogi törvény rendszerében a személyhez fűződő és a vagyoni jogok egységben nyilvánulnak meg. Ennek nem mond ellent az sem, hogy esetleg mások az alanyai a személyhez fűződő jogoknak és a vagyoni jogoknak, miután e jogok gyakorlati alkalmazásuk során nem választhatók el teljesen. A jelen esetben csak a vagyoni jogok megsértése állapítható meg, amint arra a 7. kérdésre adandó válasznál utal az eljáró tanács.

Ad 4. A vagyoni hátrány a 7. pontra adott válaszra figyelemmel hozzávetőlegesen 25.000 – 30.000 Ft közötti összegre tehető.

Ad 5. Egyéb észrevétele az eljáró tanácsnak nincs.

Ad 6. A szerzői jogokat a szerző halálát követően öröklés útján a jogutódja szerzi meg. A jogutódlás a jogoknak öröklés útján történő megszerzése. A jelen ügy irataihoz csatolt hagyatékátadó végzés szerint Kassák Lajos szerzői jogait – a szerző házastársának halálával – a K. szerezte meg.

A szerzői vagyoni jogok a mű felhasználásának, illetve hasznosításának a jogát, és a hasznosítás ellenében járó jogdíjhoz való jogot jelentik. Egyes műfajták bizonyos felhasználási típusainál történetileg lehetetlennek bizonyult, hogy a szerzők a felhasználásokat egyenkénti szerződésekkel engedélyezzék és a díjat beszedjék. Így alakult ki a szerzői jogok közös kezelése.

A közös jogkezelés a szerzők önszerveződése alapján alakult ki, s a jogosultak által önkéntesen létrehozott non-profit szervezetek célja a szerzők és a felhasználók közti közvetítés. Ennek során a közös jogkezelők gyakorlatilag egy-egy műfajta teljes repertoárját együttesen hasznosítják, saját nevükben engedélyezik a művek felhasználását és a felhasználás ellenében díjigényt érvényesítenek.

A szerzői jogok közös kezelését bizonyos esetekben az Szjt. rendelkezései mondják ki, azaz egyes művek meghatározott felhasználásának az engedélyezését kötelezően a közös jogkezelés körébe utalják, míg más esetekben a jogosultak, azaz a szerzők és jogutódaik elhatározásán alapul bizonyos szerzői jogok együttes hasznosítása.

A szerzői jogokra vonatkozó jogszabályoknak megfelelő jogkezelő szervezetekről a Kormány által meghatározott miniszter, jelenleg a nemzeti kulturális örökség minisztere, nyilvántartást vezet. A nyilvántartásba vétel feltételeit az Szjt., az eljárás rendjét pedig a 16/1999. (XI.18.) NKÖM rend. szabályozza.

A képző-, ipar- és fotóművészeti alkotóművészek jogait kezelő egyesület – a Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társaság – közös jogkezelő szervezetként való hatósági nyilvántartásba vétele megtörtént. (Magyar Közlöny 1997. évi 50. szám illetve a 2000. évi 10. szám)

A Hungart-ot az említett alkotóművészek és jogosultak műveire vonatkozóan az Szjt-ben meghatározott felhasználások engedélyezésére, illetve a díjigény törvény alapján történő kötelező érvényesítésére, míg – a művek egy meghatározott csoportjára – az alkotók elhatározásából, az önkéntesség elve alapján vették nyilvántartásba közös jogkezelőként. Ez utóbbi önkéntes közös jogkezelés a képző-, ipar-, fotóművészeti, építészeti, ipari tervezőművészeti alkotások és a műszaki létesítmények alkotói és jogutódjai részére, a műveik másodlagos felhasználásaival kapcsolatosan az Szjt 18. §-a alapján fennálló jogok gyakorlására terjed ki. Ide tartozik: a fenti jogosultak műveinek anyagi hordozón bármilyen mód való – akár közvetlen akár közvetett, és akár végleges, akár időleges – rögzítésének, valamint a rögzítésről egy, vagy több másolat készítésének az engedélyezése, jogdíjbeszedés, jogérvényesítés, a felhasználások és a közös jogkezeléssel érintett jogosultak adatainak kezelése, dokumentálása és a jogdíjak felosztása.

A fentiekben kifejtettek értelmében – tehát függetlenül attól, hogy Kassák Lajos jogutódja nem tagja a Hungart Egyesületnek – Kassák Lajos műveinek a reprodukciója, többszörözése az Szjt. 91. § (2) bekezdés szerint a közös jogkezelő – a Hungart – engedélyezési és jogdíjérvényesítési körébe tartozik.

Ad 7. A Hungart általános szerződési feltételeknek minősülő, általa a közös jogkezelés körében engedélyezett felhasználások feltételeit, az engedélyezés ellenében megállapított díjakat tartalmazó 1999. évre szóló díjszabását a Magyar Közlöny 1998. évi 11. számában, a 2000. évre hatályos díjszabást az MK 2000. évi 5. számában jelentette meg. A NKÖM által

jóváhagyott díjszabások értelmében a felhasználónak, a Blizt Magángyűjtők Galériának a közös jogkezelőtől írásban kellett volna az engedélyt megszereznie és az 1999. évre érvényes díjszabás Különös rendelkezések című részének Könyvek-brosúrák fejezete szerint képek után a példányszám szerinti összegnek színes képek esetén az 50%-kal növelt árát kellett volna megfizetnie. Az eljáró tanács azt feltételezve állapította meg a felhasználás ellenében hozzávetőlegesen fizetendő – a 4. pontban megjelölt – 25.000-30.000 Ft-os díjat, hogy a katalógus maximum 1.500 példányban jelent meg.

Budapest, 2000. november 22.

dr. Koltay Krisztina
a tanács elnöke

dr. Debreczenyi Ferenc
a tanács előadó tagja

dr. Pálos György
a tanács szavazó tagja